

Prestige

Gunnar Björing

Copyright: Förlaget Boksidan 2010
Box 558
146 33 Tullinge

Prestige, ISBN-nummer: 978-91-86199-47-0

Vetgirig? Läs mer på www.boksidan.com!

Prestige förklaras i Nordstedts ordbok (Palmér J & Freidländer H, 1987) med orden: anseende, inflytande, förtroende, ”kredit”, (gott) rykte, (förlora) ansikte(t), (ibland) ära, renommé. Status däremot förklaras med orden: tillstånd, ställning, läge, ekonomisk ställning, affärsställning, (socialt) anseende, samhällsställning. Begreppen är alltså enligt Nordstedts delvis överlappande, eftersom båda bland annat förklaras med ordet anseende. Fast status förefaller utöver värdeord som anseende även kunna beskriva mer objektivt mätbara företeelser som ekonomisk ställning.

I syfte undersöka den allmänna uppfattningen om vad begreppet innebär tillfrågades 8 personer^A om vad de anser att begreppet prestige innebär. Svaren var väldigt olika och inget av dem innefattade något av orden som räknas upp i Nordstedts ordbok. Trots det var de tillfrågade ganska överens om den inbördes rankningen av prestigevärdet (tabell 1), d v s prestigeskalan, för ett antal bilmodeller. Rankningen stämmer också ganska väl överens med skillnaden i pris på modellerna, med undantag av att Volvon rankades högre än folkan.

Tabell 1. De medverkande intervjupersonernas rankning av vad de tror är den allmänna prestigeskalan för ett antal bilmodeller. I den andra kolumnen från vänster framgår priset på grundutförandet av modellerna. Den var inte synlig för de medverkande. De rankningar som stämde helt överens är markerade med grönt och de som stämde nästan helt stämmer överens är markerade med gult.

Ranka vad du tror är den allmänna prestigeskalan för dessa företeelser (5=högst)	Nybilspris enligt bilhandlare (kr.)	Medverkande nummer:								Medelrankning
		1	2	3	4	5	6	7	8	
Volvo V70	Från 230.000	4	4	3	4	4	4	4	4	3,9
Porsche Carrera	Från 888.000	5	5	5	5	5	5	5	5	5,0
Volkswagen Passat	Från 245.000	3	3	2	2	3	2	3	2	2,5
Fiat Panda	Från 104.900	1	1	1	1	1	1	1	1	1,0
Ford Focus	Från 178.900	2	2	4	3	2	3	2	3	2,6

A. Fyra deltagare var män och fyra kvinnor, med en genomsnittsålder om 44 år (median: 45 år, min - max: 38-49 år) och med varierande utbildningsnivåer, yrken, inkomst-, familje- och boendeförhållanden.

Även om innebörden av begreppet eventuellt är oklart för deltagarna tyder rankningen i tabell 1 på att de alla har uppfattningen dyrare föremål skänker högre prestigevärde än billigare sådana. Med undantag för Volvo som de ansåg ha högre prestigevärde än Volkswagen. Och bilmarknaden är antagligen full av andra undantag från denna eventuella regel. En begagnad Porsche kan, exempelvis, vara billigare än en ny folka men den har förmodligen ändå högre prestigevärde.

Det finns säkert gott om andra exempel på att prestigevärdet inte följer marknadspriset. Låt säga att någon köper ett exklusivt och ovanligt armbandsur som ser ut som en billig klocka från Ur&penn. Innan någon vet att den klockan kostar mycket mer än en "vanlig" Rolex eller Breitling ger den förmodligen bäraren betydligt lägre prestige än vad dessa märken skulle ha gjort.

Bild 1-2. Två armbandsur i skyltfönstret till en exklusiv uraffär. Det vänstra kostar 110.250 kr och det högra kostar mindre än en femtedel av den summan.

Antagligen går det att hitta hur många fler exempel på samma fenomen inom andra produktområden. Men det är nog onödigt då poängen förhoppningsvis är tydlig ändå:

För att något ska skänka innehavaren mer prestige än något annat krävs det att människor tror att det är dyrare eller svårare att åstadkomma än andra liknande saker.

Påståendet stöds av att ingen av deltagarna i studien över huvud taget lyckades åstadkomma en inbördes rankning av prestigevärdet för ett antal båtmodeller. Trots att det skilde betydligt mer i pris mellan dem jämfört med bilmodellerna i tabellen innan.

Tabell 2. De medverkande intervjupersonernas rankning av vad de tror är den allmänna prestigeskalan för ett antal båtmodeller. I den andra kolumnen från vänster framgår priset på modellerna. Den var inte synlig för de medverkande.

<i>Ranka vad du tror är den allmänna prestigeskalan för dessa företeelser (5=högst)</i>	Nypris enligt båthandlare (kronor)	Medverkande nummer:							
		1	2	3	4	5	6	7	8
Yanmarin 53 BR	255.000	?	?	?	?	?	?	?	?
Alström 650	149.000	?	?	?	?	?	?	?	?
Anytime Boats 750TR Cabin	750.000	?	?	?	?	?	?	?	?
Delta 29 SW	1.490.000	?	?	?	?	?	?	?	?
Scandic 410	24.990	?	?	?	?	?	?	?	?

En nytta man kan ha av att inneha sådant som skänker prestige, är att det eventuellt ökar chanserna att attrahera en lämplig livskamrat. Således är det troligt att dylika företeelser i någon mån har lyfts fram i kontaktannonser. Om så är fallet, kan förändringar i vad som lyfts fram i dessa, spegla förändringar i synen på vad som ger prestige. En mycket begränsad studie av ett antal kontaktannonser från år 1925 och framåt (tabell 3) antyder bland annat att yrkestiteln har minskat i betydelse emedan utseendet har blivit viktigare.

Tabell 3. Företräden och intressen som lyftes fram i de 15^B första kontaktannonserna för män som söker kvinnor i tidningen Dagens Nyheter en söndag i juli vart tjugonde år från 1925.

	1925	1945	1965	1985	2005
	(% av de studerade annonserna)				
Egenföretagare	100	13	7		7
Ekonomi	50	7		27	33
Akademiker	50		7	13	13
Yrkestitel		53	20		7
Nykter, skötsam, rökfri		27	33	20	13
Utseende			20	40	53
Personliga kvalitéer	50	27	7	47	40
Kulturintresserad			20	13	20
Gillar resor				7	13
Naturintresserad			27	20	13
Gillar promenader, cykling		13	13		
Andra/allmänna intressen/kvalitéer		13	13	40	47
Inget utöver ev. ålder beskrivs		13	20	7	13

^B. I tidningen från år 1925 fanns bara två kontaktannonser av detta slag.

Beträffande yrkestitlar kan det bero på att i takt med att arbetsmarknaden blivit jämlikare och utbildningar blivit mer tillgängliga för envar, har bruket av, och förmodligen prestigevärdet i, utbildnings- och yrkestitlar minskat. Bruket av titlar i telefonkatalogerna antyder att så är fallet:

På sextiotalet var det betydligt vanligare med titlar i dessa än vad det är idag. Dessutom sorterades personerna efter (i prioritetsordning):

1. Efternamn, oavsett stavningsvariationer efter begynnelsebokstaven.
2. Titel, dvs. exempelvis alla ingenjörer listades efter varandra oavsett förnamn.
3. Förnamn.

En jämförelse av de två första hela kolumnerna av på måfå valt efternamn (Björk) i 08-området ett antal år från 1965 och framåt gav vid handen att:

- I 1965 och 1970 års kataloger följdes de flesta^c namn av en titel varav den vanligaste var fru (1965: 98 st. av 181, 1970: 113 av 185), följt av fröken (1965: 36, 1970: 27).
- 1975 sorterades personerna enbart efter namn. 44 av de 160 namnen åtföljdes inte av någon titel. Antalet fruar och fröknar i de två första hela kolumnerna hade också minskat radikalt, förmodligen främst på grund av den annorlunda sorteringen.
- 1987 listades de flesta (116 av 181) utan titel. Av de som uppgivit en titel var 17 fruar och 5 fröknar.
- Och 2006 var det nästan ingen (2 av 253) som presenterades med en titel, ingen av dessa två hade titeln fru eller fröken.

^c. I 6 av 7 kolumner med namnet Björk/Björck i 65-års katalog och 7 av 8 i 1970-års dito presenterades personerna med utbildnings- eller yrkestitel.

Observationerna kan eventuellt sammanfattas i följande påstående:

En företeelse har bara prestigevärde så länge den anses vara något utöver det vanliga.

Ett annat exempel som tyder på detta är variationen i vad som lyfts fram i bostads-annonser i Stockholm under tiden som boendestandarden ökat.

På 1920-talet, var det långt ifrån alla villor som hade elektricitet indraget. Vilket syntes i annonserna:

G. H. NYMANS EGENDOMSAFFÄR

Försäljning av fastigheter, affärer m.m.

Värdefull Gård

int. Uppsala är av en händelse till salu, gården har innehaft av samma ägare i nära 30 år. Är lämplig till styckning, innehåller 50 tnd åker och 50 tnd skog. Billigt vid snar uppgörelse. Svar t. "Gård", Allmänna Tidningskontoret, Uppsala.

MINDRE LANTEGENDOM,
bel. i Möklinta socken, invid landsväg i folkrik trakt, 4 km. från Broddbo station (efter stamban.), inneh. c:a 15 tunn. åker och c:a 30 tnd skog och hagmark. Boningshus om 2 rum. Ladug. för 5 kor. Stall för 2 hästar. Loge, redskapsld, vagnslider, magasin, källare, brunn. El. ljus och kraft. Säljes med årets gröda och tillträde genast för 10,000 kr. Utan gröda säljes egendomen för 8,500 kr. Stående lån 5,000 kr. Fotografi och beskrivning på begäran.
G. H. NYMANS EGENDOMSAFFÄR, AVESTA. Tel. 61.

VILLASPEKULANTER

Visning av salubjudna Enske- devillor även i dag Söndag kl. 12-4 efter hänvändelse till
Enske Fastighets- & Uthyrningsbyrå
Apotekshuset. Tel. Enske 68.

Ålstensvillorna

samt Villor i Äppelvikens och Smedslätten (storl. 3-4-5-6-7-8 rum) visas även Sön- dag kl. 12-4 e. m. efter hän- vänd. pr tel. Äppelv. 2 69, 2 67.
Äppelvikens Fastighetsbyrå,
Kontor "Ålstensgårds" hpl.

För 12,500 kr. i Enske
säljes 2 rums Ensamvilla, vackert bel. vid skog. Låtet kontant. Visning i dag kl. 12-3 genom
BACKS VILLAFÖRMEDLING
De gamlas vägs hållpl.
Tel. Enske 810, 820.

MINDRE VILLA
till salu, elektr. o. vatt., källarfökal, amor- tering och stadsplan. Ersta Villastad 156.
Hildur Carlsson.

3 rums Ålstensvilla

skapsld, vagnslider, ma-
an. El. ljus och kraft.
s gröda och tillträde ge

MINDRE VI
i, elektr. o. vatt.,
och stadsplan

Villaannonser i Dagens
Nyheter den 14:e juli 1925.

Tio år senare hade nästan alla bostäder i Stockholm el. Men den användes sparsamt och kylskåp var ingen självklarhet (Tamm-Hallström K, 1993):

Genast ell. sen. i K., K., balk., v.,
v.-v. året om. N:e Grevgatan. 11 08 60.

Komf. och välbyggda

1-, 2-, 3- o. 4-rumsvåningar i Storskärsgatan 4: visas av Axelsson 1-4, T. 61 30 74.

1 Rum o. kök Hyra 650 kr. Ledig genast. Event. kan portvaktssyssla erhållas. Tel. 10 80 80

Erik Dahlbergsgatan 36.

NYBYGGNAD.

Stora, vackra, 1-, 3-, 4-rumslägenh. Alla upplysningar i dag m. 9-5 å Byggnadskontoret Erik Dahlbergsg. 32. T. 62 60 31.

1 omöbl. Dubblett ledig genast. Styckjunkarg. 7, 2 tr., Eklöv. 60 45 19.

Dubbl., vackra r., sk. ing., kokg., vatten, el. lj., stor tamb., led. gen., bill. 605390

ENKELRUM med ljus kokvrå, hall, dusch, sol., led. gen. Tel. 62 27 81, 60 03 86.

Enkelrum med kokvrå,

1 Rum, kök, hall, matvrå

moderna, till 1 Okt. på Gärdet. T. 61 30 18.

1.050:— Enkelr., kokvr., badr. Intill Strandvägen. 10 01 10.

Omöbl. R., eg. ing. fr. förstugan. Östermalmsgatan 76, n. b., ö. g. Carlsson.

Centralt 1 Rum t. kont. ell. bost. omod., 1/7. Vid Österm.-torg. T. 62 75 91.

Omöbl. eller möbl. Rum. 60 56 78. Billigt.

Om. Rum, bad, f. 1-2. Storgat. 16, 1½ tr.

Omöbl., mod. R., ogen., 45 kr., 4-8. 605795

Omöbl. Rum del i kök. Jungfrugat. 25, 3 tr., Andersson.

Möblerat

DUBBLETT, möbl. ell. omöbl., kokv., dusch. Dir. av vård. 1/7. 30 80 08, hälst 8-10 p. efter 7.

För herre med anställn., ett snyggt och trevligt rum, tel. Grevg. 6, I, ö. g., v., Larsen.

Möbl., vack. Rum åt gat. Holm, Artillerigatan 22, I. Vid. tel. 60 86 08 eller 50 41 38.

LINNEGATAN 63, III, v. Trevl. möbl., nyrep. Rum, 1 eller 2 pers.

Trevl. möbl. Rum, Grevturegat. 15, n. b. Tel. 61 16 91.

Trevl. Rum herre eller dam. Storgatan 12, II, Eriksson.

Billigt trevl. möbl. Rum f. 1 ell. 2. Grevgatan 38, I, h., Nilssén.

Stort trevl. Gatr. f. 1 ell. 2 pers. Humlegårdsg. 12, I, v., Nilund.

Trevl. möbl. Rum, 1-2 pers., del i kök, billigt. Tel. 62 48 47

plantering (solar, öster, väster). Portvisar 1-3. Tel. 33 63 53, 53 54 44.

SOL OCH FRI UTSIKT.

Verkl. vackra 5- o. 6-rumsvån. 1/10, stora rum och utr., sk. ing. Visas 12-3 av v.-vård. Bergsgatan 1, n. b., h.

Modern, solig 5-rums Våning

med hall, jungfruk., 2 balk., kylskåp, 2 w. c., badrum, inb. badkar. Fri trappst. Tysta sovrum åt planterad gård. Rep. fullständigt. Portvakten, Tel. 50 51 60.

NORR MÄLARSTRAND 64.

Högmodern 5-rumsvåning. Kök, hall, kapprum, serv.-rum, badr. (inb. badkar), 3 garderob., kylskåp, värmeskap, öppen spis, balkong åt sjösidan. Portv. visar 2-4. Tel. 33 63 53, 53 63 84.

4 Rum och kök

fullt modernt, fr. 1 Okt. i 8 Rålambstorg. Södersol, fri utsikt. Portv. 1-3.

4 Rum o. kök badr., värme, goda utr. Hyra 2.000, T. 50 51 60.

Sol., modernis. 4-Rumsvån.

Värme, v.-v. Goda utr. Badr. 2.300: Med dusch 2.100. Drottningholmsv. 14. (Vid S:t Eriksg.). Visas 4-6. Telef. 53 25 10, 9-4.

NORR MÄLARSTRAND 64.

Högmodern 3-rumsvåning. Kök, hall, kapprum, serv.-rum, badr. (inb. badkar), värmeskap, kylskåp, öppen spis. Från 1 okt. eller tidigare. Portv. visar 2-4. Tel. 33 63 53, 53 63 84.

54 S:t Eriksg. Mod. 4 R. o. k., nyb., fr. 2.600

3-RUMSVÅN., luxustr., i nybyggnad, Industrigatan 12. Portv. visar.

Solig, vacker Hörnvåning, 3 r. o. kök, hall, alk., badr., v. o. v.-v. kylskåp, balkong. Karlsviksgatan 8. Telefon 50 42 75.

11 Pipersgatan Mod. 3-rums Våning, ljus alk., Portv. vis. 1-3.

Traneberg Vackra, mod. 3-rums Vån. i mönsterhus, hyresfritt nu till 1 Okt. Bill. hyra. Hunnebergsväg. 6-8. Visas i dag ½7-8. Tel. 21 30 30.

3 moderna Rum

och kök, fullt modernt, fr. 1 Okt. 8 Rålambstorg. Portvakten 1-3.

3 RUM, KÖK, HALL, LJUS ALKOV, högmod. inredn. Fri uts. Öst- o. västl., v.-v. året om, sopnedk. Sven Rinmansgatan 3. 50 99 24.

FÖRNÄMLIGASTE läge och låga hyror å nya omr. m. härlig utsikt över Mälaren, enast. ryml. hörnv., stor balk., kylsk. 2 Rum, kök, alk., hall, lyxbad, kylsk. 1.560. 1 Rum, kök, matrum, lyxbad, solbalk. 1.300. Uth. m. ensamr. Nord, Uthb. 108310, 108311

Lägenhetsannonser i DN i juli 1935, med ordet "kylskåp" inringat. I mitten på 30-talet fanns det som synes många lediga välbelägna lägenheter i Stockholm.

Centralvärme (vanliga element) var inte heller någon självklarhet^D vid den här tiden och det lyftes således också fram i annonserna:

Exklusiv 4 r. villa
 på Nockebyhöjdens sydsluttning

 Privatman säljer sin verkligt gedigna hypereleg. villa med sällsynt fritt förnämligt läge på Nockebyhöjdens vackraste område med milsvid utsikt över skog och sjö.

Innehåller 4 stora komfortabla rum, verkligt ståt. hall, stor jfrk., stora altaner och terrasser åt sjösidan med fritt ogen. läge. C-värme, v.-v., parkettg., ektrappa, inbyggda element, fönsterbänkar av marmor. Hela automatisk oljeeldning m. m. Välordn. terrasserad tomt i rent söderläge.

Tillfälle för spekulant som söker villa i särklass med idealiskt läge.

Säljes till facilt pris vid snar uppgörelse. Visas jämte övriga salubjudna villor i Äppelviken, Alsten, Angby och Nockeby även söndag.

Bilar till förfogande.

EHNS BYRÅ, Brommavägen 171, Alviks hpl. Tel. Äppelviken 7 89, 9 87.

Villaannonser i DN i juli 1935, med orden "centralvärme, v-v" inringat.

- ^D. Bara 7% av bostäderna på landet och 38% av dom i större tätorter hade år 1935 centralvärme (Tamm-Hallström K, 1993). De övriga värmde sina bostäder genom att elda i fotogenkaminer, kakelugnar eller vedspisar.

Tjugo år senare hade de flesta fått centralvärme och då hade det förmodligen inget prestigevärde längre utan det var något man tog för givet. Istället var oljeeldning en exklusivitet som lyftes fram:

Villaannonser i DN tjugo år senare, Med ordet "oljeeldning" inringat.

VILLOR SÄLJES
NORRA STOR-STOCKHOLM

Omod. 2 fam. stenvilla
 centr. belägg. i lugnt samhälle (Sundbyberg), bra kommunika-
 tioner. Sv. t. 60.000,- kont. - 4
 r., k. led. 23 53 00 (Telsvar).

VIGGBYHOLM
 omod. 2-fam.-villa på dubbel-
 tomt, nära stn. Tel. 16 05 67.

NORRA LIDINGÖ
 Mod. 2-familjevilla med 2 läg. om-
 vardera 5 rum o. kök samt bad-
 rum. Garage. Oljeeldning. Ovan-
 ligt vackert, generad parktomt.
 En sv. båda läg. lediga vid köp.
 Tel. 65 00 32, 65 04 42.

1 plans Brommavilla,
 6 rum, vardagsr., matsal, frukost-
 rum, 4 sovrum, stor hall. Allt i
 ett plan. Ytan 160 kvm., fullt
 mod. Friköpt tomt.
 26 36 49 AMANS BYRÅ 26 79 80

ÄPPELVIKSVILLA
 innehållande 6 r. o. k., 2 möb-
 lerb. hallar, badr., kök, kar. bide,
 solaltan. oljeeldning. Lättskött
 vackert tomt nära hallplats. Till-
 tråde eft. önskan 63 08 00.

BROMSTEN - SPANGA
 Äldre 2-pl.-villa, 2x3 r. o. kök
 jämte 2 tomter, 1 läg. led. 361104
 Enebyberg, 2-fam.-villa, 3 r., k. i
 varje, st. tomt, centr. l. 381155.

NOCKEBY

NOCKEBY
 välbelägg. villa & skogstomt intill
 park. 5 r., hall o. 2 altaner med
 garage. Oljeeldn. o. tvättmaskin.
 Säljes med ett utän byte. Till-
 tråde slutet av augusti. Svar till
 Box 1532, Göteborg 1.

BROMMA
 & egen tomt, nyb., exkl.
 lättsk. stenv. med all
 mod. utr. 5 r. k., gille-
 st. Gar. m. bekv. infart.
 Tillträde omg. 52 98 10, 52 98 11

Mod. Äppelviksvilla
 n. lärov. o. T-bana, 5 r., jfrk.,
 alt., terr., gar., gaseldn., tvättm.
 519451 BERGS VILLABYRÅ 515040

Utan lägenhetstvång
 nyren. 5 r.-v m. vack. naturtomt
 i Ulvsunda. Oljeeldn. Gar. 910588
 Tureberg, ny 2-fam.-villa, 5 r. i
 varje. 3 % lån. 33 66 56, 65 32 89
 HAGGVIK, 5 r., 69.000,-, n. stn.
 Norrv. 4 r. 47.000,-, 0762/24467.

Bromsten 4-r.-villa
 i 2 plan, välbyggd, värme, badr.,
 el. spis, gar. 35 07 18.

TUREBERGSVILLA
 om 4 r., k., garage, fullt mod.
 Förmanligt. Tel. 93 07 18.

Tio år därefter lyftes inget av det tidigare nämnda fram. Men i takt med att centralvärme och sedermera även elvärme installerades i gamla bostäder hade man inte längre någon användning av de gamla kakelugnarna och dessa kastades i ganska stor omfattning ut. Idag, däremot, poängteras de som ett företräde i bostadsannonserna.

The image displays four real estate advertisements from Vi Vasastan, dated April 2010. Each advertisement features a photograph of a living space, a floor plan, and descriptive text. Red boxes and arrows highlight the presence of stoves (kakelugnar) in the listings.

- Top Left:** 2:a Vasastan - Drömläge med balkong, låg avgift och kakelugn. 3 100 000/-budstart • 1 930/-mån • Boarea: 66,2 m² • Bygglår 1902 • Ej hiss • ÖG 1. Ett stenkast från Vasaparken ligger denna genomgående sekelskifteslägenhet med glädsalläge, låg avgift, kakelugnar och stor balkong i sydväst. SIGTUNAGATAN 14 ÖPPET HUS SÖN 11:4 KL. 12:00-16:00 ÖMVISNING MÅN 12:4 KL. 17:30-18:00
- Top Right:** 2:a Vasastan - Underbart hem med öppen spis och kakelugn. 2 750 000/-budstart • 1 565/-mån • Boarea: 64 m² • Bygglår 1902 • Hiss • 1. Ljus, rymd och charm präglar denna lägenhet, här finns både bevarade originaldetaljer som kakelugn och öppen spis samt moderniteter som induktionshäll. FRIEGATAN 44 ÖPPET HUS SÖN 11:4 KL. 12:00-16:00 ÖMVISNING MÅN 12:4 KL. 17:30-18:00
- Bottom Left:** 2:a Östermalm / Vasastan - Högt upp med balkong och grönskande utsikt. 2 150 000/-budstart • 2 424/-mån • Boarea: 52 m² • Bygglår 1943 • Hiss • Tr. 5. Välkommen till denna ljusa och mysiga hälla, här är varje kvadratmeter utnyttjad på bästa sätt. Lägenheten ligger högt upp och är helt fri från insyn. Området kryllar av butiker, restauranger, mysiga caféer och promenadstråk. Välkommen! RUDDAMMSVÄGEN 4 ÖPPET HUS SÖN 11:4 KL. 12:00-12:45
- Bottom Right:** 1:a Vasastan / Sibirien - Skelskifteslägenhet med kakelugn och balkong. 1 850 000/-budstart • 1 283/-mån • Boarea: 39 m² • Bygglår 1897 • Hiss. Modern, ljus och fräsch sekelskifteslägenhet med fantastisk balkong, fungerande kakelugn och låg avgift! Högt i tak och bevarade originaldetaljer. Nära till allt. ROSLAGSGATAN 40B ÖPPET HUS SÖN 11:4 KL. 12:00-16:00 ÖMVISNING MÅN 12:4 KL. 18:30-19:00

Lägenhetsannonser i Vi Vasastan april 2010.

Jag har lagt märke till att en del grupper, exempelvis ungdomsgång, förefaller ha en viss samsyn angående vilka kläder som gäller. Och det är antagligen så att det finns vissa märken som ger ägaren högre aktning^E än de övriga. I andra grupper däremot, är just de kläderna ointressanta och medlemmarna skulle aldrig köpa dessa även om de har råd till även de mest åtråvärda fabrikaten. Detsamma gäller även för andra företeelser, såsom bilar. I vissa grupper förefaller stora amerikanska 50-talsbilar vara det som ger mest aktning. Emedan dylika bilar kanske inte ger någon aktning alls bland de som föredrar moderna sportbilar. Sammanfattningsvis:

Vad som ger aktning i en grupp behöver inte ge det i en annan grupp.

Gruppen som avses kan variera från det lilla kompisgänget till stora delar av hela världens befolkning, men dock inte alla.

^E. Dvs. prestige.

Om en gruppmedlem först saknar alla gruppens prestigemarkörer och sedan skaffar några av dessa, är det rimligt att tro att de andra visar uppskattning för det. Fast ifall medlemmen skaffade fler och fler markörer, skulle han eller hon förmodligen någon gång passera en gräns då omgivningens aktning övergick i ren avundsjuka.

Låt säga personen skulle gå så långt att denne erövrade allt som har prestigevärde i gruppen, vad händer då? I väl avgränsade grupper, såsom bland stereonördar, elitidrottare eller extrema fågelskådare, ter sig svaret ganska enkelt. Eftersom medlemmarna i all oändlighet, med allt mer avancerade medel förfinar sina prestigeobjekt: stereon, idrottsprestationerna eller antalet observerade arter inom ett viss geografiskt område. Stereonörden höjer ständigt ribban för vad som är det perfekta ljudet, världsrekorden pressas och fågelskådaren chartrar ett flygplan till någon avlägsen landsände så fort en ovanlig och tidigare ännu icke avprickad art rapporteras. Det vill säga att ribban för den högsta prestige höjs, med högre insatser till följd. Och många har säkert förundrats över med vilken energi människor i dylika grupper angriper problem, som för andra ter sig ganska obetydliga. En delmängd av förklaringen skulle kunna vara följande:

Ju tydligare och mer gemensam prestigeskalan är inom en grupp desto mer engagerade kommer gruppmedlemmarna vara i att avancera på den.

Av de hittills presenterade prestigeobjekten är sannolikheten störst att det finns en objektiv, mätbar och allmängiltig prestigeskala (alltså en statusskala) för bilmodeller. Och jag tror att det är betydligt större del av befolkningen som tävlar i eller skulle vilja tävla i att ha ”häftigaste” bilen jämfört med en hel del andra prestigevaror.

Men även inom andra områden påstår vissa att det finns en allmän prestigeskala, exempelvis när det gäller yrken. Eftersom i det sammanhanget används ofta begrepp som: ”högstatusyrke” eller motsatsen ”lågstatusyrke”, och citat som det nedanstående är ganska vanligt förekommande.

”Det vi tänker och konstruerar med våra intellekt har fått högre status än det vi upplever med våra kroppar eller tillverkar med våra händer.”(Nordeman M, 1992).

Det finns till och med dom som fastlår inbördes statusskalor mellan olika yrken (Söderqvist Tralau M, 2009). För att i någon mån pröva om det beträffande yrken kan vara fråga om en statusskala ombads de medverkande ranka ett antal yrken som enligt Söderqvist-Tralau ligger ganska långt ifrån varandra beträffande status och således borde vara ganska lätta att ranka på en femgradig skala.

Det visade sig att de inbördes var ganska överens (tabell 4), men rankingen skilde sig till viss del från vad Söderqvist-Tralau kommit fram till. Och hennes resultat skiljer sig i sin tur ifrån hur skalan skulle ha sett ut, om den hade varit baserad på den enklaste mätbara faktorn i sammanhanget, nämligen genomsnittslönen för de olika jobben. Och detta sammantaget visar på att skalan beträffande yrken är mindre objektiv, mätbar och allmängiltig än den för bilmodeller.

Tabell 4. De medverkande intervjupersonernas rankning av vad de tror är den allmänna prestigeskalan för ett antal yrken. I den andra kolumnen från vänster framgår rankingen enligt Söderqvist-Tralau, lägre siffra= högre status. I den tredje kolumnen framgår den genomsnittliga lönen för dom som är verksamma i yrket. Dessa kolumner var inte synliga för de medverkande. De rankningar som nästan helt stämmer överens är markerade med gult.

Ranka vad du tror är den allmänna prestigeskalan för dessa företeelser (5=högst).	Rankad status (Tralaus skala (lägre siffra=högre status) /femgradig skala)	Medellön i yrket ^F ((kr/månad)/rankning)	Medverkande nummer:										Medelrankning
			1	2	3	4	5	6	7	8			
Brandman	36/3	21.797/2	4	3	4	4	4	5	4	4			4,0
Kronofogde	49/4	33.814/5	2	1	5	3	2	2	3	2			2,6
Vetrinär	13/5	31.948/4	5	5	3	5	5	4	5	5			4,6
Lokförare	66/2	21.442/3	3	4	2	2	3	3	2	3			2,7
Snabbköpskassörska	94/1	17.700/1	1	2	1	1	1	1	1	1			1,1

^F. Enligt www.lonestatistik.se

Och när ett antal yrken jämfördes med andra företeelser var de medverkandes rankningar än mindre överensstämmande (tabell 5).

Tabell 5. De medverkandes rankning av vad de anser har lägst (1) till högst (9) prestigevärde i allmänhetens ögon av ett antal föremål och företeelser som var och en kanske är prestigemarkörer.

Företeelse	Medverkande nummer:								Medel rank- ning
	1	2	3	4	5	6	7	8	
Diorklänning	1	2	6	4	5	2	1	6	3,4
Exklusiva lättmetallfälgar	2	1	5	1	4	1	2	5	2,6
Oljemålning av Peter Dahl	6	8	4	2	7	3	3	1	4,3
Läkarutbildning	9	9	9	9	9	9	9	4	8,4
Gruppchef inom Ericsson	3	6	8	8	1	7	8	2	5,4
Vältränad kropp	7	4	2	3	3	6	7	8	5,0
Huvudroll i en tv-serie	5	3	3	7	6	5	6	9	5,5
Femteplats i Vasaloppet	4	7	1	5	2	8	5	3	4,4
Lägenhet på Karlavägen	8	5	7	6	8	4	4	7	6,1

Efter rankningen som presenterades i tabellerna 1, 2, 4 och 5 tillfrågades de medverkande: *Ser din egen skala lika dan ut?* Och det var lika många som svarade ja (4 st.) som nej. Vilket tyder på att många anser/tror att deras egen prestigeskala delas av den stora allmänheten. Inte bara för bilar, båtar och yrken utan även för blandade företeelser som dem i tabell 5. Men några av de intervjuade påpekade emellertid, utan att bli tillfrågade om detta, att de ansåg att det inte finns någon allmän prestigeskala.

I det följande beskrivs intervjupersonernas prestigeskalor för ett antal väl bekanta företeelser. Det visade sig att trots att rankningsstegen var grova och trots att de olika företeelserna rimligen ofta är föremål för inbördes rankningar i vårt samhälle, såg svaren väldigt olika ut från person till person.

De mest stringenta och sinns emellan mest likartade rankningarna gjorde de medverkande beträffande utbildningar (tabell 6). Det är naturligtvis föga förvånande eftersom de flesta av deltagarna själva har en högskoleutbildning och att de därigenom, om inte tidigare, fått en allmän prestigeskala i form av den traditionella utbildningsstegen: grundskola, gymnasium, grundutbildning på en högskola/ett universitet, fortsättnings-/doktorandutbildning på högskola/universitet.

Tabell 6. Om du får en ny granne. Vad tycker du är den mest prestigefulla utbildning han eller hon kan ha, näst mest, normal, låg och var går gränsen för pinsamt låg utbildning.

	Medverkande nummer:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Mest?</i>	läkare, advokat	teoretisk fysiker	läkare	street smart, dvs duktig utan formell utb.	doktorerad	medicine doktor i hjärnkirurgi	doktorerad	jurist
<i>Näst mest?</i>	ingenjör, ekonom	läkare	it-tekniker	läkare	vet ej	sjuksköterska	högskola	läkare
<i>Normal?</i>	lärare	högskolenivå	socionom	ekonom	medellång vårdutb.	snickare	gymnasium	högskoleekonom
<i>Låg?</i>	städare	grundskola	bara grundskola	väktar utb.	gymnasie utb.	tunnel-tågsförare	avbruten grundskola	bara grundskolan
<i>Pinsamt låg?</i>	finns ej	finns ej	finns ej	thailändsk grundskola	inte avslutat grundskolan	vårdbiträde	finns ej	utan grundskola

Beträffande arbeten (tabell 7) var svaren betydligt mindre stringenta. Och förmodligen mer personligt färgade av de deltagandes egna erfarenheter.

Tabell 7. Om du får en ny granne. Vad tycker du är den mest prestigefulla arbete han eller hon kan ha, näst mest, normal, låg och var går gränsen för pinsamt låg prestige i arbetet.

	Medverkande nummer:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Mest?</i>	jaktpilot	duktig snickare	bank- tjänsteman	diakon	läkare	hjärn- kirurg	forskare	skåde- spelare
<i>Näst mest?</i>	innovatör, entreprenör	rör- mockare	läkare	strippa	vet ej	författare	läkare	läkare
<i>Normal?</i>	ingenjör	vårdjobb	socionom	bank- tjänsteman	sjuksyrra	vd	affärs- biträde	administ- ratör
<i>Låg?</i>	städare	köra sopbil	båt-mäklare	gatsopare	städare	hemtjänst- biträde	väktare	hemmafru
<i>Pinsamt låg?</i>	arbets- skygg	finns ej	finns ej	medlems- värvare för Sverige- demo- kraterna	reklam- utdelare	städare	Mc- Donalds	arbetslös

Detsamma gällde boendet (tabell 8),

Tabell 8. Vad tycker du är det mest prestigefulla boendet, näst mest, normal, låg och var går gränsen för pinsamt låg prestige i boendet.

	Medverkande nummer:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Mest?</i>	herrgård	Strand- vägen i Sthlm.	lgh. på Strand- vägen	centralt m fin utsikt	villa i Stocksund	villa i Skurusundet	villa	villa
<i>Näst mest?</i>	stor villa med sjötomt	villa Djursholm	lgh. i Hammarby sjöstad	bo i något våldigt annorlunda	lgh. vid Karlplan	villa i Tullinge	kollektiv	radhus
<i>Normal?</i>	villa/lgh.	villa i Sthlm.	radhus	3:a i Bagar- mossen	lgh. i 3- våningshus	lgh i Hagsätra	hyreslgh.	lgh. i innerstan
<i>Låg?</i>	husvagn	lgh i Bredäng	lgh. i Alby	liten lgh i Bro	lgh. i Rågsved	lgh. i Fittja/ Rinkeby	2:a hand	lgh. i närförort
<i>Pinsamt låg?</i>	uteliggare	husvagn	lägenhets- hotell	tälta	hotellhem	hemlös	inne- boende	lgh i miljon- progr.

och familjeförhållanden (tabell 9),

Tabell 9. När du läser intervjuer i tidningen och där beskrivs den intervjuades familjeförhållanden. Vad tycker du är mest prestigefullt, näst mest, normalt, lågt och var går gränsen för pinsamt lågt prestige i familjeförhållandena.

	Medverkande nummer:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Mest?</i>	inget, helt ointressant	familj m. barn	högutbildad familj m. barn	alltid bo på hotell	gift m. många barn & hundar	gift m. många barn	familj m. barn	familj m. barn
<i>Näst mest?</i>	inget	storfamilj	par m. fina jobb och barn från olika äktenskap	kollektiv	homopar	vet ej	homopar m. barn	homopar m. barn
<i>Normal?</i>	inget	singel	par m. barn och normala jobb	singel	gift el sambo m. 2 barn	vanlig mamma m. make	singel	singlar
<i>Låg?</i>	inget	uteliggare	singel m. barn	par m. barn	bo ensam	mamma som. inte bryr sig om. barnen	pensio-närspår	familjer m. sociala problem
<i>Pinsamt låg?</i>	inget	uteliggare	singel med barn som. är äldre men ändå bor hemma av ekonomiska skäl	par m. barn och dålig sexuell relation	mambo	alkoholister m. barn som. far illa	skilda m. barn	ensamma gamla människor

samt slutligen fritidssysselsättningar (tabell 10).

Tabell 10. Vilka fritidssysselsättningar tycker du är mest prestigefulla, näst mest, normalt, lågt och var går gränsen för pinsamt lågt prestige i fritidssysselsättningarna.

	Medverkande nummer:							
	1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Mest?</i>	Segling	åka privat jet	ideelt arbete i media	vet ej	segla	vet ej	löpning	resa
<i>Näst mest?</i>	hästar	åka privat lyxjakt	ideelt arbete i förening	vet ej	motorbåt	vet ej	skidor	segla
<i>Normal?</i>	sommarstuga	va i stuga på landet	vandra i skogen, fjällen, skidsemester	vet ej	sola & bada	vet ej	trädgård	träna på gym odyl.
<i>Låg?</i>	trädgårds-skötsel	sitta hemma	föräldrar som ligger borta hela tiden för att barnen håller på med någon idrott	vet ej	campa	vet ej	tv	slöa
<i>Pinsamt låg?</i>	inte göra någonting	tälta	vuxna som tittar på när grävmaskiner arbetar	vet ej	vet ej	vet ej	slappa	ingenting

Förklaringen till att de medverkande angav så olika rankningar i tabell 7-10, tror jag ligger i att de rankande därvidlag var en väldigt heterogen grupp. De tillhör olika yrkesgrupper. En del tillhör, beträffande boendet, den grupp som bor i någon av Stockholms närförorter. Andra bor längre bort från centrum, eller till och i en annan del av landet. Många har lägenhet, några har villa. En del är gifta, andra är singlar eller skilda. En del av dem har barn som bor hemma, andra har utflugna barn, emedan ytterligare andra än så länge är barnlösa. Någon är intresserad av att utöva idrott emedan andra gillar att resa.

Och samhället består, som bekant, av en mer eller mindre oändlig mängd olika grupperingar och vi känner oss väl alla som deltagare i ett antal av dessa. En del grupper är väl definierade, andra är mer diffusa. Några har kanske en tydlig prestigeskala, andra inte. Men varje individ har en unik mix av grupptillhörigheter, med därtill hörande prestigeskalor. Och rankningarna i tabell 7-10 spände över en mängd grupptillhörigheter som de mer eller mindre medvetet är delaktiga i. Till skillnad ifrån rankningen i tabell 6 som berörde akademiska utbildningar och beträffande den frågan tillhörde alla utom två den i detta sammanhang löst definierade gruppen akademiker. Sammanfattningsvis drar jag följande slutsats:

Varje människas totala prestigeskala är unik.

Ett varmt tack till er som medverkade i studien!

Referenser

Lagerqvist L O & Nathorst-Böös E (1984) Vad kostar det, LT Förlag, Stockholm.

SCB (2004) Statistisk årsbok för Sverige 2005, SCB, Örebro.

Nordeman M (1992) Kärlek på äldre dar, LT förlag, Stockholm.

Palmér J & Freidländer H (1987) redaktörer, Ord för ord, Nordstedts, Stockholm.

Söderqvist Tralu M 2009 Status, Norstedts, Stockholm.

Tamm-Hallström K (1993) Företagande och tekniskt systemskifte – elektrifieringen och introduktionen av elspisen, tidskriften Polhem 1993 (volym 1), Göteborg.